

Lokale energie-initiatieven

Basisinformatie

Datum	11 april 2023
Gespreksleider	Julia Kleinrensink
Tijd	19.30 – 20.30 uur
Zaal	Grote Trouwzaal
Soort bijeenkomst	Bespreken schriftelijke vraag
Werkvorm	Gesprek tussen raadsleden en aanwezigen.
Portefeuillehouder	Eelco Eerenberg
Betrokken ambtenaren/presentatoren	deelnemer, Energie-U 2 deelnemers, Nieuwe Energie Vechtzoom (NEV) Deelnemer, Klopvaart Aardgas Vrij (KVA) ambtenaar, Gemeente Utrecht (GU)
Vervolg	De gemeenteraad debatteert over dit onderwerp tijdens de vergadering van de commissie Energie(transitie). Duurzaamheid, Vastgoed en Wonen op 20 april. Wilt u nog informatie delen met raadsleden, stuur dit naar raadsinformatiebijeenkomst@utrecht.nl Website gemeente en facebook
Links naar Deelnemers	2 deelnemers

Programma

- 19.30 Opening gespreksleider
- 19.32 Energie-U: lokale warmte-initiatieven in Utrecht en de rol in de energietransitie. Algeheel beeld schetsen.
- 19.37 Vragen raadsleden
- 19.40 Presentatie door NEV en KVA
 - Beoordeling van lokale warmteplannen ten opzichte van aansluiting stadsverwarming
 - Discussiepunten beoordeling
 - Benodigdheden 'gelijk speelveld'
 - Leerpunten met buurtwarmtenet en Hybride Plus plan
- 19.50 Vragen raadsleden
- 20.00 Reflectie Gemeente Utrecht
- 20.08 Vragen
- 20.10 Open gesprek raadsleden met genodigden en andere deelnemers. Hoe om te gaan met lokale energie-initiatieven t.o.v. aansluiting op de stadsverwarming. Op het gebied van beoordeling, duurzaamheid etc.
- 20.25 Slotconclusie en vervolg

Motivatie

Agendeerders: Gert Dijkstra (EenUtrecht), Charlotte Passier (Volt), Veerle Smit (Volt), Ralph Peters (D66), Rachel Heijne (GroenLinks), Joachim Cornielje (PvdA), Kirsten Alblas (ChristenUnie), Gertjan te Hoonte (VVD), Jantine Zwinkels (CDA), (Partij voor de Dieren).

Lokale energie-initiatieven hebben in de afgelopen paar jaar, mede op verzoek en met steun van de gemeente, diverse ideeën en soms ook plannen ontwikkeld waarmee lokaal warmte kan worden opgewekt en geleverd voor het verwarmen van woningen. Dit als mogelijk alternatief voor het centrale warmtenet c.q. de stadsverwarming van Eneco. Bij het beoordelen van deze alternatieven blijkt regelmatig dat de lokale warmte netten op prijs/prestatie – met het huidige systeem - slechter scoren dan het centrale warmtenet.

Dit was het geval bij het plan Buurt warmtenet (2021) van de lokale energie-initiatieven NEV en KVA. Hun buurt warmtenet met duurzame bron bleek financieel niet haalbaar. In de vergelijking met aansluiting op het bestaande warmtenet wordt de financiering van duurzame bronnen voor het warmtenet niet meegenomen. Daardoor ontstaat een ongelijk speelveld voor alternatieven. De lokale energie-initiatieven NEV en KVA in Overvecht-Noord ontwikkelen nu een Hybride-Plus warmteplan voor hun buurten. Maar ook dat lijkt vast te lopen op bestaande stedelijke randvoorwaarden en aannames bij de ontwikkeling van het stadswarmtenet en de vergelijking met alternatieven. Dat roept vele vragen op.

Doel van de RIB

Raadsleden willen graag in gesprek met Utrechters en Utrechtse energie-initiatieven over hoe zij de toekomst zien van de lokale energie-initiatieven en hun plannen in Utrecht, gelet op het huidige speelveld en de 'concurrentie' met het centrale warmtenet c.q. de stadsverwarming van Eneco. Het gaat om organisaties zoals aangesloten bij Energie-U of de Community of Practice van Utrechtse Energiecoöperaties, waaronder NEV en KVA uit Overvecht. De raadsleden zijn nieuwsgierig naar de reactie hierop van de gemeente

De agenderende fracties willen graag een antwoord op de volgende vragen:

1. Wat is er nodig om te komen tot een gelijkwaardig speelveld waarin baten/lasten voor alternatieven, zoals die van de lokale energie-initiatieven, volledig integraal kunnen worden vergeleken met de aansluiting op het centrale warmtenet van Eneco c.q. de stadsverwarming?
2. Op welke manier kunnen we in deze baten/lasten vergelijking de voordelen van lokaal eigenaarschap van Utrechters en Utrechtse (bewoners)organisaties hierin waarderen en mee laten wegen in de integrale beoordeling? Anders gezegd, welke extra investering mag dat lokale eigenaarschap (met bijkomende baten) kosten?
3. Als lokale energievoorstellen zoals in Overvecht inderdaad niet concurrerend zijn, zoals wordt aangegeven in de reactie van het college op de SV 228/2022, wat betekent dit dan voor alle andere vergelijkbare lokale energie-initiatieven in de stad?
4. Op welke manier moet duurzaamheid worden afgewogen bij lokale energie-initiatieven ten opzichte van de aansluiting op stadsverwarming en op welke manier kunnen de inzichten die de NEV en KVA geven in hun standpuntennota verduurzaming stadsverwarming van september 2022 worden benut?
5. Met welke stedelijke randvoorwaarden dienen alternatieve energie-initiatieven zoals het Hybride-Plus plan van de NEV en KVA uit Overvecht Noord wel (en niet) rekening te houden, waarbij zij nog steeds voldoende ruimte overhouden om op zoek te gaan naar lokale duurzame alternatieven?

Bijdragen

Energie-U

1. De waarde van bewonersinitiatieven in de warmtetransitie

Bewonersinitiatieven kunnen meer én minder dan gemeente, warmtebedrijf en woningcorporatie. Ze brengen andere kennis in, óók ter aanvulling of correctie van de informatie bij andere partijen. In iedere wijk wonen mensen met relevante kennis.

En vooral brengen ze iets mee wat nodig is en waar anderen vaak minder goed in zijn: de vertrouwensband in de buurt. Zeker bij een transitie als deze die voor ongeveer iedereen nieuw is, is dat heel belangrijk. Ook in (personele) continuïteit zijn ze vaak goed.

We kunnen gerust stellen dat bewonersinitiatieven belangrijk zijn.

En dan hebben we in Utrecht ook nog eens te maken met positieve, constructieve, oplossingszoekende groepen. Helemaal mooi.

2. De soorten bewonersinitiatief

Waarom bestaan ze en wat beogen ze?

We zien in Utrecht twee omgevingen: de vrije omgeving, en de omgeving waar de gemeente een grote rol speelt. Dat laatste speelt tot nu toe alleen in Overvecht-Noord. De gemeente bepaalt het speelveld, bijvoorbeeld door te stellen dat het gaat om aardgasvrij en dat dat uiterlijk in 2030 bereikt moet zijn. In Lunetten, Veemarkt, Veldhuizen, en ook in Oog in Al, is het speelveld vrijer.

Het tweede dat relevant is, is hun doel. We zien groepen die zelf het warmtebedrijf van de buurt willen zijn. En groepen die ijveren voor zeggenschap en invloed. Op proces en/of project of product.

3. De speelvelden

Er wordt gesproken over ongelijke speelvelden. Welke speelvelden zijn er? Ik denk er drie te zien.

De eerste is die van het bewonersinitiatief als warmtebedrijf. Dan word je op enig moment vergeleken met Eneco en de grote stadsverwarming. Eneco heeft zelf geld voor onderzoek en ontwikkeling, heeft een referentielijst, heeft al enige praktijkervaring (hoewel in bestaande buurten ook nog niet veel). En: Eneco heeft de grote stadsverwarming en kan zelf kiezen waar en wanneer ze welke duurzame bron van welke grootte toevoegt. Lukt het nu hier niet, dan vast straks daar. Een buurtinitiatief heeft één plek, dáár moet het gebeuren. Je hebt ook alles ter plekke te bouwen: bron, opslag, netwerk, huisaansluitingen, werk in de huizen. Je gaat als bewonersinitiatief voor de warmtevoorziening van je buurtje in Overvecht-Noord, niet in Nieuwegein-Zuid een bron ontwikkelen. Eneco kan dat wel en kan dat ook over vijf of tien jaar doen.

Het tweede speelveld is dat van het bewonersinitiatief als hoeder van wat goed is voor de buurt en de mensen. Die rol ziet de gemeente ook voor zich weggelegd. Wie weet nou het beste wat het beste is voor de buurt? Dit zien we ook in Overvecht-Noord. Een bewonersgroep heeft nooit de bevoegdheden waar een gemeente wel over kan beschikken (afsluitrecht, aanwijsplicht, rijksbudgetten). Maar weet mogelijk wél beter wat mensen belangrijk vinden en misschien ook wel wat mensen willen en wat ze aankunnen. De vraag is altijd: weten ze dat van álle mensen? Wie vertegenwoordigen ze?

Het derde speelveld is dat met de woningcorporatie. Die kan kiezen waar ze in woningen investeert en in wat: renovatie hier, nieuwbouw daar, isolatie, elektrisch koken. Een corporatie heeft ook een ander gesprek met de gemeente: hier meer aardgasvrij, dan daar minder isolatie, renovatie of nieuwbouw, of

meer verkoop. Spanning tussen bewoners en een corporatie zien we in gemengde VVE's. In de Klopvaartbuurt gaan we zien hoe corporatie en bewonersinitiatief tot iets gezamenlijks komen in een mix van rijtjeshuizen en appartementen.

Er is nog geen beweging op gang van het massaal aansluiten van woningen op stadsverwarming. Het massaal in een buurt of straat toepassen van een andere optie gebeurt ook nog niet. Hoe groot de acceptatie is, weten we nog niet. In Overvecht-Noord vinden we het uit.

Dat individuele eigenaar-bewoners die als eerste de vraag om aansluiting op stadsverwarming op hun tafel krijgen, twijfelen, bijvoorbeeld over duurzaamheid, lijkt me goed voorstelbaar. Hoe helpen we hen goed, en hoe helpen we de Utrechtse warmtetransitie goed op gang?

Dat een bewonersinitiatief zich afvraagt of het wel eerlijk is dat Eneco wel een warmtenet mag aanleggen maar geen nieuwe bron hoeft te ontwikkelen, terwijl voor hen stadsverwarming zónder nieuwe bron niet duurzaam genoeg is, kan ik me ook goed voorstellen. Hoe zeker weten we nou dat die stadsverwarming wél snel genoeg door duurzame bronnen gevoed wordt?

Eind dit jaar komt het Programma voor het aardgasvrij maken van Overvecht-Noord op de agenda van de gemeenteraad. We hebben een jaartje om hier met z'n allen het beste plan van te maken. Laten we veel blijven praten en luisteren.